

Nr 1107

Av herrar Eliasson i Sundborn och Nihlfors, *i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret.*

(Lika lydande med motion nr 854 i Första kammaren)

I de likalydande motionerna I: 518 och II: 664 till årets riksdag har mittenpartierna framlagt förslag till ramberäkningar för det militära försvaret under en treårsperiod räknat fr. o. m. budgetåret 1968/69. Därvid har angivits att i basbeloppet för första budgetåret inräknats en viss höjning av värnpliktsförmånerna, bl. a. i vad de avser penningbidraget och antalet fria resor.

Till 1965 års utredning överlämnades vissa motioner, vari hemställdes om väsentlig höjning av penningbidraget. Till utredningen överlämnades även andra lagutskottets utlåtande nr 66 år 1965, vari utskottet uttalade, att det var angeläget att frågan om förbättring av de värnpliktigas ekonomiska och sociala förmåner prövades. Försvarsutredningen har emellertid icke framlagt något konkret förslag härom. Vi anser därför att statsmakterna icke kan underlåta att besluta om ytterligare förbättring av dessa förmåner utöver dem som under pågående utredning beslöts av 1967 års riksdag.

Starka skäl talar för en höjning av penningbidraget med en krona till 6 kronor för dag till värnpliktig och att motsvarande ökning äger rum beträffande penningbidraget till värnpliktiga, som uttagits till befälsutbildning, samt till dem som inkallas till repetitionsutbildning. En liknande höjning genomfördes den 1 juli 1967. Det var den första höjning som ägt rum sedan år 1963. Med hänsyn till det begränsade ekonomiska utrymmet nästa budgetår anser vi att här föreslagen förbättring bör genomföras först den 1 januari 1969. Kostnaden härför kan beräknas till högst 10 milj. kronor.

De värnpliktiga, som uttages till befälsutbildning, erhåller såväl tjänstgöringspremier som utbildningspremier. Summan av dessa premier höjdes fr. o. m. den 1 juli 1967. Vid granskning av denna höjning finner man att den för underbefäls- och underofficersuttagna värnpliktige nästan helt hänför sig till de nytillkomna tjänstgöringspremierna, medan utbildningspremierna för dessa kategorier har höjts obetydligt. Den omständigheten, att tjänstgöringspremien tillkommit såsom kompensation för den längre tjänst-

göringstiden, borde inte hindra att utbildningspremien höjdes såsom en kompensation för penningvärdeförsämringen. Vi anser att en sådan höjning av utbildningspremien för de värnpliktiga, som befälsutbildas, bör komma till stånd fr. o. m. den 1 juli 1968. Höjningen föreslås bli 25 procent på de belopp, som utgick närmast före den 1 juli förra året. Kostnaden härför torde kunna beräknas till högst 2,5 milj. kronor.

Såsom framgår av ovannämnda motioner förutsätter vi att höjningar i framtiden av penningbidraget och vissa andra sociala förmåner såsom främst familjepeningen men även tjänstgörings- och utbildningspremien skall kunna ske med viss automatik genom anknytning till lämplig index. Denna fråga kan dock ej nu lösas utan närmare utredning, varför vi föreslår att en sådan kommer till stånd och att dess resultat sedermera redovisas för riksdagen.

Frågan om utökad antal fria ledighetsresor för värnpliktiga har under en följd av år aktualiserats genom bl. a. motioner i riksdagen. Därvid har förslag lagts fram om ökat antal sådana resor eller obegränsat antal, om att resorna skulle kunna ske till valfritt resmål samt att möjlighet skulle ges att företa resorna med flyg. I 1965 års försvarsutrednings betänkande redovisas vissa utredningar av försvarets civilförvaltning om de värnpliktigas fria resor. Något ställningstagande har försvarsutredningen inte tagit om man bortser från i sammanhanget uppkommen fråga om vidgad rätt till fria resor eller ersättning härför vid in- och utryckning till mobiliseringsövningar. Kostnaderna härför har utredningen ansett vara så ringa att de inte behövde särskilt beaktas. I proposition nr 110/1968 har denna fråga redovisats av departementschefen i enlighet med utredningens förslag.

Större ekonomiskt utrymme att under nästa budgetår förbättra reseförmånerna torde inte föreligga. Starka skäl finns dock för att inom ramen för nuvarande system öka de värnpliktigas möjlighet att utan kostnad oftare än nu besöka hemorten. F. n. erhålls en fri resa varannan månad under grundutbildningen. En fördubbling av dessa resor, d. v. s. en resa per 30 dagars tjänstgöring, vill vi därför förorda. Denna angelägna förbättring kan genomföras utan att ytterligare utredning avvaktas. Kostnaden kan beräknas till 8 milj. kronor för hela nästa budgetår om förmånsförbättringen träder i kraft den 1 juli.

När det gäller ev. vidare utökning av antalet fria resor liksom frågan om valfritt resmål finner vi det erforderligt med ytterligare överväganden genom Kungl. Maj:ts försorg. Därvid bör särskilt beaktas de administrativa förenklingar som i vissa fall kan vinnas. De rationaliseringsvinster, som därvid uppnås, bör gottgöras de värnpliktiga genom förbättrade förmåner.

Många värnpliktiga från »överskottsområden» får sin tjänstgöring förlagd till Norrland eller Gotland, och deras resor blir därför tidskrävande. Det finns goda skäl för att utreda om dessa resor skall kunna företas med flyg, t. ex. genom användning av flygvapnets transporttjänst eller genom

charterflyg. Rabattförmånerna för de värnpliktiga vid andra resor än s. k. fria resor är ofta sämre vid resa med buss, båt eller flyg än vid resa med järnväg. En redovisning av förhållandena har lämnats av försvarets civilförvaltning i december 1963. Sedan dess har ingen förändring skett. Vi finner det angeläget att en utredning sker om i vilken form och omfattning rabattresor kan anordnas, där statsverket helt eller delvis tar på sig kostnaderna för rabatt. En sådan utredning skulle även kunna pröva frågan om vilka möjligheter som skulle finnas till viss ersättning vid resor med egen bil.

I fråga om möjlighet att utnyttja ett utökat antal fria resor bör uppmärksammas att detta kan bli beroende av ökat antal tjänstefria lördagar. F. n. är endast lördagar under juli och augusti tjänstefria. Ur utbildningssynpunkt torde inte hinder föreligga att genom t. ex. inarbetning anordna en fri lördag en gång varje sådan månad under vilken någon tjänstefri lördag eljest inte förekommer.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen beslutar

1. att gällande bestämmelser i värnpliktsavlöningskungörelsen ändras så

att penningbidraget till de värnpliktiga höjs med en krona för dag fr. o. m. den 1 januari 1969,

att utbildningspremierna till värnpliktiga, som befälsutbildas, höjs på sätt som framgår av motionen, och

att antalet fria ledighetsresor till hemorten för de värnpliktiga fördubblas fr. o. m. den 1 juli 1968 i förhållande till det nuvarande, samt

2. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning dels angående indexreglering av de värnpliktigas penningbidrag och premier samt vissa sociala förmåner såsom t. ex. familjepenningen, dels angående frågan om utökat antal fria resor m. m. samt reserabattförmåner.

Stockholm den 5 april 1968

Lars Eliasson (cp)

i Sundborn

Folke Nihlfors (fp)